

Propensity for Adventurism as a Means of Affirming Social Self-Sufficiency

UDC 1. 122/129

DOI: <https://doi.org/10.15421/172668>**Sirko Andrii**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0009-0008-7884-6918>, andrijsirknem@ukr.net**Kaluha Volodymyr**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0003-4744-826X>, kalugavl@ukr.net*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

Abstract.

Relevance. The relevance of the research problem stems from contemporary crises in which freedom of choice is increasingly constrained by techno-social algorithms and globalized norms. In this context, adventurism appears not as irrational deviation but as a mechanism for asserting social self-sufficiency and autonomy. In Ukraine, the wartime and geopolitical context intensify adventurism as a form of existential resistance, while the growing tendency toward risk among youth requires philosophical reflection. The research gap lies in the insufficient synthesis of the ontology of freedom and the social psychology of adventurism, highlighting the need to develop an ethics of self-sufficiency.

The purpose of the study is to provide a philosophical justification of the propensity for adventurism as a mechanism for affirming social self-sufficiency through the analysis of freedom of choice in classical and contemporary concepts.

Results. Adventurism is interpreted as a philosophical mechanism through which freedom of choice acquires existential depth and social significance, enabling the subject to preserve autonomy under conditions of conformism and the algorithmic determination of the contemporary world.

Conclusions. Adventurism is substantiated as a philosophical and social mechanism for the realization of freedom of choice under conditions of uncertainty and techno-social determination. It serves as an indicator of the preservation of subjectivity and a responsible attitude toward risk, contributing to the formation of an individual's social self-sufficiency. In the Ukrainian context, adventurism appears as a form of conscious existential resistance that enables the preservation of autonomy and active participation in social processes even under crisis conditions.

Keywords: adventurism, freedom of choice, social self-sufficiency, risk, autonomy, determinism, existential philosophy

Схильність до авантюризму як спосіб утвердження соціальної самодостатності

Сірко Андрій, Калуга Володимир*Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)*

Анотація.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена кризами сучасного світу, у якому свобода вибору дедалі частіше обмежується алгоритмами техно-суспільства та конформізмом глобалізованих норм. У добу інформаційних бульбашок і штучного інтелекту схильність до авантюризму постає не як ірраціональна девіація, а як механізм утвердження соціальної самодостатності – індикатора автономії проти детермінізму соціальних ролей.

Для України проблема набуває особливого значення, адже воєнний контекст і геополітичні виклики актуалізують авантюризм як форму екзистенційного опору. Водночас спостерігається зростання схильності до ризику серед молоді як реакції на обмеження, що потребує філософського осмислення у світлі класичних ідей свободи й автентичності.

Лакуна досліджень полягає у недостатньому синтезі онтології свободи та соціальної психології авантюризму, що робить тему актуальною для розвитку етики самодостатності.

Метою дослідження є філософське обґрунтування схильності до авантюризму як механізму утвердження соціальної самодостатності через аналіз свободи вибору в класичних і сучасних концепціях.

Результати. Авантюризм інтерпретовано як філософський механізм, через який свобода вибору набуває екзистенційної наповненості та соціального виміру, дозволяючи суб'єкту зберігати автономію в умовах конформізму й алгоритмічної зумовленості сучасного світу.

Висновки. Авантюризм обґрунтовано як філософсько-соціальний механізм реалізації свободи вибору в умовах невизначеності та техно-соціальної детермінації. Він є індикатором збереження суб'єктності та відповідального ставлення до ризику, сприяючи формуванню соціальної самодостатності особистості. В українському контексті авантюризм постає формою усвідомленого екзистенційного опору, що дозволяє зберігати автономію й активну участь у соціальних процесах навіть у кризових умовах.

Ключові слова: авантюризм, свобода вибору, соціальна самодостатність, ризик, автономія, детермінізм, екзистенційна філософія

Вступ.

Сучасний світ характеризується високим рівнем невизначеності, швидкими соціальними та технологічними змінами, а також постійним зростанням контролю над поведінкою людини через алгоритми, мас-медіа та стандарти глобалізованого суспільства. У таких умовах індивідуальна свобода вибору дедалі частіше обмежується зовнішніми чинниками, що породжує феномен конформізму та соціального детермінізму. Проте навіть за цих умов прояви авантюризму набувають нового сенсу: вони стають не просто формою ризику або ірраціональної поведінки, а свідомим способом утвердження власної автономії та соціальної самодостатності.

Схильність до авантюризму, як показує історичний досвід, відображає прагнення особистості до активного вибору та опору умовам, нав'язаним суспільством. В Україні це явище набуває особливого значення в умовах воєнного конфлікту, геополітичних загроз та постійного соціального тиску. В історичній перспективі можна простежити подібні прояви на прикладі визначних особистостей, чия сміливість у ризикованих рішеннях – від політичних кроків до екстремальних форм активності – визначала їх соціальну самодостатність.

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері психології ризику, соціальної поведінки та філософії свободи, питання авантюризму як механізму утвердження соціальної самодостатності залишається недостатньо вивченим. Особливо відчутним є брак синтезу філософської онтології свободи з емпіричними даними соціальної психології авантюризму. Цей пробіл визначає нагальну потребу в системному аналізі явища, що дозволяє не лише описати його психологічні та соціальні аспекти, а й осмислити філософське значення для розвитку автономності особистості в сучасному посткризовому світі.

Отже, дослідження спрямоване на філософське обґрунтування схильності до авантюризму як способу реалізації свободи вибору та утвердження соціальної самодостатності, а також на виявлення її ролі у протистоянні детермінованим соціальним та техно-культурним нормам.

Об'єктом дослідження є соціальні та філософські аспекти поведінки людини, що проявляються у схильності до авантюризму та ризикованої діяльності в умовах сучасного техно-суспільства та соціальних обмежень.

Предметом дослідження є філософські механізми утвердження соціальної самодостатності через авантюризм, зокрема взаємозв'язок свободи вибору, автономії особистості та протистояння детермінізму конформізму.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що схильність до авантюризму є не просто психологічною чи поведінковою характеристикою, а філософським

механізмом реалізації свободи вибору, який виступає індикатором соціальної самодостатності та здатності протистояти детермінованим соціальним і техно-культурним нормам.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Авторська концепція ґрунтується на положеннях класичної та сучасної філософської думки, присвяченій проблемі свободи, ризику, автономії особистості та соціальної дії. Ідея свободи вибору як фундаментальної характеристики людського буття розглядалася впродовж усієї історії філософії – від античних концепцій до сучасних екзистенціальних і соціально-філософських підходів. Зокрема, у працях Платона та Аристотеля свобода осмислювалася у зв'язку з доброчесністю та відповідальністю, тоді як у філософії Нового часу (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель) вона набуває статусу автономії волі та усвідомленої необхідності.

Особливого значення для аналізу авантюризму мають екзистенціальні концепції свободи та вибору, представлені у працях С. К'єркегора, М. Гайдеггера, Ж.-П. Сартра та А. Камю. Так, Сартр трактує свободу як неминучий тягар відповідальності, що реалізується через ризиковані рішення та вихід за межі соціально заданих ролей (Сартр, 2001). Камю, у свою чергу, розглядає бунт як форму утвердження людської гідності в абсурдному світі, що дозволяє інтерпретувати авантюризм як різновид екзистенціального спротиву детермінізму (Камю, 2015).

У соціально-філософських концепціях ХХ століття проблема ризику та невизначеності набуває нового звучання. Зокрема, У. Бек у теорії «суспільства ризику» підкреслює, що сучасна людина змушена постійно приймати рішення в умовах системної невизначеності, де ризик стає структурним елементом соціального буття (Бек, 2019). Подібну логіку розвиває З. Бауман, аналізуючи «плинну сучасність», у межах якої індивід втрачає стабільні соціальні орієнтири та змушений самостійно конструювати власну життєву траєкторію, часто вдаючись до ризикованих стратегій самореалізації (Бауман, 2020).

В міжнародному науковому дискурсі проблеми свободи, автономії особистості та соціальної відповідальності розглядаються як у філософії, так і в соціології. Класичні та сучасні автори наголошують на значенні свободи вибору та відповідальності людини в умовах соціальних трансформацій і невизначеності. Так, І. Кант підкреслює автономію волі як здатність діяти відповідно до власного морального закону, а не лише зовнішніх обставин (Кант, 2000).

Проте авантюризм здебільшого залишається на периферії філософських досліджень, сприймаючись або як негативна соціальна девіація, або як маргінальний феномен.

Аналіз наявних публікацій свідчить, що попри значну кількість праць, присвячених свободі, ризику

та автономії, відсутній цілісний філософський підхід до осмислення авантюризму як механізму утвердження соціальної самодостатності. Саме цей теоретичний вакуум зумовлює необхідність подальшого дослідження, спрямованого на інтеграцію екзистенційної філософії свободи з соціальною проблематикою ризику та самореалізації особистості в умовах сучасного техно-суспільства.

Результати дослідження.

Дослідження феномену авантюризму в контексті свободи вибору та соціальної самодостатності дозволяє поглибити розуміння сучасних форм самореалізації особистості в умовах соціальної нестабільності та техно-культурної зумовленості. Отримані результати мають не лише теоретичне, а й світоглядне значення, оскільки сприяють переосмисленню авантюризму з позицій філософії свободи – не як ірраціональної або девіантної поведінки, а як осмисленої форми соціальної дії, спрямованої на утвердження автономії суб'єкта.

У ході дослідження встановлено, що авантюризм у сучасному суспільстві виконує функцію своєрідного індикатора ступеня свободи вибору, за допомогою якого особистість виходить за межі нормативно заданих соціальних ролей та алгоритмізованих моделей поведінки. У цьому сенсі схильність до авантюризму постає як реакція на зростаючий детермінізм техно-суспільства, де рішення все частіше приймаються не суб'єктом, а системами прогнозування, соціальними шаблонами та стандартизованими очікуваннями. Саме в таких умовах авантюризм набуває філософського змісту як практичний механізм збереження людської суб'єктності.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування положення, згідно з яким соціальна самодостатність не зводиться до економічної незалежності чи соціального статусу, а передбачає здатність особистості приймати відповідальні рішення в умовах невизначеності та ризику. Авантюризм у цьому контексті виступає формою активного самоствердження, що дозволяє індивіду не лише адаптуватися до змін, а й ініціювати нові траєкторії власного буття та соціальної взаємодії. Результати дослідження підтверджують, що авантюризм може розглядатися як значущий філософський феномен, який розкриває глибинні механізми реалізації свободи вибору в сучасному світі. Такий підхід розширює традиційне розуміння свободи, переводячи її з абстрактно-нормативної площини у вимір конкретних життєвих рішень, що формують соціальну самодостатність особистості в умовах посткризової реальності.

Результати дослідження засвідчують, що феномен авантюризму набуває особливого значення в умовах сучасних соціальних трансформацій, пов'язаних із глобалізацією, цифровізацією та зростанням ролі

техно-соціальних систем. Сучасне суспільство дедалі більше характеризується тенденціями до стандартизації поведінки, алгоритмізації рішень і нормалізації життєвих стратегій, у межах яких свобода вибору часто редукується до набору заздалегідь заданих опцій. У такому контексті індивідуальна ініціатива поступово підмінюється механізмами соціального прогнозування, рейтингування та контролю, що зумовлює зниження рівня суб'єктності особистості.

У ході дослідження встановлено, що авантюризм у цих умовах постає не як форма заперечення соціального порядку, а як реакція на відчуження людини від власних рішень і життєвих смислів. Вибір, який супроводжується ризиком, стає способом повернення контролю над власною дією, виходу за межі детермінованих сценаріїв і відновлення відчуття особистої відповідальності за наслідки вчинку. Таким чином, авантюризм функціонує як соціальна дія, спрямована на подолання пасивної адаптації до нав'язаних моделей поведінки.

Важливим результатом є виявлення зв'язку між поширенням авантюрних стратегій та кризою сенсів, характерною для пізньомодерного суспільства. Невизначеність майбутнього, розмитість ідентичностей та швидка зміна соціальних орієнтирів створюють ситуацію, в якій раціонально сплановані життєві проекти втрачають стабільність. У таких умовах схильність до ризику перестає бути винятком і трансформується у форму адаптації до середовища, де передбачуваність більше не є гарантованою цінністю.

Отже, результати дослідження дозволяють розглядати авантюризм як соціально зумовлений феномен, що виникає на перетині втрати суб'єктності, технологічної раціоналізації та екзистенційної невизначеності. У цьому сенсі авантюризм не є ні суто негативним, ні однозначно позитивним явищем, а постає як симптом і водночас відповідь на трансформації сучасного соціального буття, в якому свобода вибору дедалі частіше потребує активного й ризикованого підтвердження.

У філософському вимірі авантюризм постає як специфічна форма реалізації свободи вибору, що виходить за межі формально гарантованої свободи та набуває екзистенційного змісту. Свобода в такому контексті розуміється не як можливість обирати між кількома соціально прийнятними альтернативами, а як здатність брати на себе відповідальність за рішення, наслідки яких не можуть бути повністю прораховані або зведені до раціонального обґрунтування. Саме момент невизначеності надає вибору онтологічної ваги, перетворюючи його з процедурної дії на подію особистісного самоствердження.

Авантюрна дія виявляє себе як акт виходу за межі детермінованих соціальних ролей і очікувань, у яких індивід зазвичай функціонує як елемент системи.

Такий вихід не обов'язково має деструктивний характер; навпаки, він може слугувати способом відновлення автентичності, коли суб'єкт перестає орієнтуватися виключно на зовнішні критерії успіху чи безпеки. У цьому сенсі авантюризм наближається до екзистенціалістського розуміння свободи як постійного вибору себе в ситуації, що не має наперед заданого смислу.

Водночас психологічні дослідження демонструють, що авантюризм пов'язана не лише з готовністю до ризику, а й зі специфікою самоставлення особистості. Зокрема, встановлено, що особи з вищим рівнем авантюризмності характеризуються позитивним самоприйняттям та впевненістю у власних можливостях, що створює внутрішні ресурси для прийняття рішень в умовах невизначеності (Меленчук, 2020). Таким чином, авантюризм постає не лише як поведінкова стратегія, а як комплексна характеристика суб'єктності, в якій свобода, ризик і самоставлення формують єдину структуру особистісного самоствердження.

У науковій літературі поняття «готовність до ризику» та «схильність до ризику» не завжди розмежовані та чітко визначені. Так, згідно з дослідженнями Саннікової та Саннікова (2018), схильність до ризику виступає однією зі складових готовності людини до ризику, поряд із прагненням до ризику та механізмами самозахисту. Вони підкреслюють, що ці компоненти взаємопов'язані: схильність до ризику відображає базову схему особистісного ставлення до невизначених ситуацій, прагнення до ризику демонструє активну готовність особистості шукати нові можливості та приймати виклики, а механізми самозахисту забезпечують баланс між ініціативністю та обережністю. У сукупності ці елементи формують психологічну здатність особистості діяти в умовах невизначеності, оцінювати потенційні наслідки і брати на себе відповідальність за свої рішення. Таким чином, готовність до ризику постає як комплексна характеристика, що включає когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти, й дозволяє оцінити, наскільки особистість здатна до автономного прийняття рішень у нестабільних соціальних та культурних умовах.

Водночас авантюризм оголює напруження між свободою та відповідальністю. Ризик, притаманний авантюристській поведінці, не зводиться до випадковості чи азарту, а виступає умовою, за якої суб'єкт визнає власну причетність до можливих негативних наслідків. Саме прийняття цього ризику відрізняє авантюризм як форму свободи від імпульсивної або безвідповідальної дії. Свобода тут не є втечею від обмежень, а радше усвідомленим входженням у ситуацію, де жодна інстанція не гарантує правильності рішення.

У контексті сучасної культури, орієнтованої на мінімізацію ризиків і постійне страхування

майбутнього, авантюризм набуває характеру внутрішнього спротиву надмірній раціоналізації життя. Він протистоїть логіці повного контролю, в межах якої свобода редукується до оптимізації поведінки. Авантюрна стратегія, навпаки, зберігає за вибором елемент непередбачуваності, що дозволяє людині залишатися автором власного життєвого проєкту, а не лише його виконавцем.

Таким чином, авантюризм можна розглядати як спосіб актуалізації свободи у світі, де сама можливість вільного вибору постійно піддається ерозії. Він фіксує момент, у якому суб'єкт не лише обирає між альтернативами, а й підтверджує власну здатність діяти поза межами нав'язаних сценаріїв, приймаючи на себе повну відповідальність за відкритість майбутнього.

Соціальна самодостатність у цьому контексті постає не як форма ізоляції або відсторонення від соціальних зв'язків, а як здатність суб'єкта діяти автономно в межах складних і нестабільних соціальних структур. Йдеться не про заперечення соціальної взаємозалежності, а про внутрішню незалежність від зовнішніх сценаріїв, які нав'язують готові моделі поведінки та відповідальності. Самодостатній індивід не випадає з соціуму, а, навпаки, зберігає можливість активної участі в ньому без втрати власної позиції.

Авантюрна установка сприяє формуванню такого типу суб'єкта, оскільки передбачає готовність діяти в умовах невизначеності та брати на себе ініціативу там, де відсутні чіткі інструкції чи соціально схвалені алгоритми. Здатність до ризику в цьому разі корелює з умінням приймати нестандартні рішення, виходячи не лише з інституційних норм, а й з особистісного розуміння ситуації та її морального виміру. Авантюризм таким чином перестає бути проявом імпульсивності й набуває характеру соціально значущої якості, що розширює межі можливого в колективних практиках.

Соціальна самодостатність, сформована через авантюрну позицію, виявляється насамперед у здатності діяти без опори на зовнішні гарантії стабільності. Такий суб'єкт не потребує постійного підтвердження власної правомірності з боку інституцій або групового консенсусу, що дозволяє йому зберігати ефективність у кризових умовах. Саме в ситуаціях соціальних зламів стає очевидним, що надмірна залежність від регламентів і процедур може паралізувати дію, тоді як готовність до ризику відкриває простір для відповідального рішення.

У сучасному українському контексті це набуває особливої наочності. Умови війни, волонтерського руху та фронтової реальності актуалізують тип суб'єкта, здатного діяти поза межами формалізованих структур, швидко орієнтуватися в нестандартних ситуаціях і брати на себе відповідальність за рішення, ціна яких є надзвичайно високою. Ризик у таких

умовах не є проявом авантюристичності заради самої небезпеки, а стає формою морального вибору, де відмова від дії може мати не менш серйозні наслідки, ніж помилка.

Саме тому соціальна самодостатність, що формується через авантюристу позицію, виявляється важливим ресурсом суспільства в періоди глибоких криз. Вона дозволяє зберігати здатність до творчого реагування на виклики, не розчиняючись у колективному страху або конформізмі. У цьому сенсі авантюризм перестає бути маргінальною рисою і постає як одна з умов соціальної стійкості, що забезпечує можливість оновлення практик взаємодії та відповідального вибору в ситуаціях, де готових рішень не існує.

В українському контексті авантюризм набуває принципово іншого смислового навантаження, ніж у стабільних соціальних системах. В умовах повномасштабної війни він перестає бути маргінальною або девіантною формою поведінки й трансформується у спосіб екзистенціального опору обставинам, що радикально звужують поле вибору. Йдеться не про імпульсивне прагнення до ризику, а про усвідомлену готовність діяти в ситуації, де відмова від рішення означає фактичну втрату суб'єктності.

Авантюристу позиція в таких умовах стає формою моральної та соціальної зрілості, оскільки передбачає прийняття відповідальності за дії без гарантії позитивного результату. Суб'єкт не спирається на ілюзію контролю чи захищеності, а визнає радикальну невизначеність ситуації як вихідну умову власного вибору. Саме в цьому виявляється відмінність між авантюризмом як зрілою формою соціальної дії та безрозсудним ризиком: перший ґрунтується на рефлексії, другий – на запереченні наслідків.

Особливо виразно це проявляється у практиках військової та волонтерської діяльності, де рішення часто приймаються в умовах дефіциту часу, інформації та ресурсів. Ризик у таких випадках не є самоціллю, а стає необхідним елементом дії, спрямованої на збереження життя, підтримку інших або утримання критично важливих позицій. Авантюризм тут постає не як заперечення раціональності, а як її розширення за межі формалізованих процедур, що в кризових умовах виявляються недостатніми.

Аналогічні риси можна простежити й у сфері управлінських рішень, ухвалюваних у воєнний період. Йдеться про дії, що виходять за рамки звичних адміністративних моделей і потребують особистої відповідальності конкретного суб'єкта. Такі рішення нерідко мають авантюристичний характер у тому сенсі, що пов'язані з високим ступенем невизначеності та потенційних втрат, однак водночас вони демонструють готовність брати на себе ризик заради збереження функціонування соціальних інститутів.

Важливо підкреслити, що авантюризм у цьому контексті не тотожний героїзації небезпеки або знеціненню життя. Навпаки, він ґрунтується на усвідомленні його крихкості та обмеженості, що робить вибір особливо значущим. Екзистенціальний вимір такого авантюризму полягає в здатності діяти попри страх і невизначеність, не перекладаючи відповідальність ані на обставини, ані на абстрактні колективні суб'єкти.

Важливо додати, що авантюризм сучасних умов не зводиться лише до актуалізації суб'єктності або самовизначення. Емпіричні дослідження готовності до ризику показують, що ризик у поведінці є не лише ситуативною реакцією, а й стійкою особистісною характеристикою, пов'язаною з толерантністю до невизначеності, адаптивністю та здатністю приймати рішення в умовах соціальних змін (Гоян та ін., 2025). Це дає підстави розглядати схильність до ризику як невід'ємний компонент авантюризму, що інтегрує готовність до ризикових дій із усвідомленим вибором та відповідальністю. У такому розумінні авантюризм постає комплексним феноменом: він одночасно включає в себе як прагнення до самоствердження та автономії, так і здатність долати невизначеність через активне залучення до ризикових ситуацій. Таким чином, авантюризм виступає механізмом, що не лише відновлює суб'єктність у світі детермінованих соціальних очікувань, але й розширює її можливості через інтеграцію ризику як фундаментального елементу свободи вибору.

Таким чином, в українському досвіді авантюризм постає як форма екзистенціального опору, що дозволяє зберігати людську гідність і суб'єктність у ситуації радикального обмеження свободи. Він виявляє себе не як виняток із норми, а як відповідь на кризу, в якій саме здатність до усвідомленого ризику стає умовою соціальної стійкості та моральної дії.

Висновки.

У проведеному дослідженні авантюризм осмислено як філософсько-соціальний феномен, що дозволяє по-новому підійти до проблеми свободи вибору та соціальної самодостатності особистості в умовах сучасних трансформацій. Показано, що авантюризм не може бути зведений ані до ірраціональної поведінки, ані до девіантного відхилення від соціальних норм. Натомість він постає як специфічна форма соціальної дії, через яку суб'єкт актуалізує власну свободу в ситуаціях невизначеності, ризику та ослаблення інституційних гарантій.

Обґрунтовано, що в умовах техно-соціального розвитку, алгоритмізації рішень і стандартизації життєвих стратегій свобода вибору дедалі частіше набуває формального характеру. За таких обставин авантюризм функціонує як індикатор збереження суб'єктності, оскільки передбачає вихід за межі заданих сценаріїв і прийняття рішень, наслідки яких не можуть бути повністю прораховані. Свобода вибору

виявляється не у кількості доступних альтернатив, а у здатності брати на себе відповідальність за відкритість майбутнього.

Доведено, що соціальна самодостатність не є синонімом ізоляції чи автономії від соціуму, а радше означає внутрішню здатність діяти незалежно від зовнішніх алгоритмів поведінки, зберігаючи активну включеність у соціальні процеси. Авантюрна позиція сприяє формуванню такого типу суб'єкта, який здатний до нестандартних рішень, ініціативи та відповідальної дії в умовах криз і соціальних зламів. У цьому сенсі авантюризм виступає не запереченням соціального порядку, а ресурсом його адаптації та оновлення.

Особливу увагу приділено українському контексту, в якому авантюризм набуває екзистенціального виміру. В умовах війни, волонтерського руху та нестабільності інституцій авантюрна дія трансформується у

форму морального та соціального опору. Показано, що усвідомлений ризик у таких ситуаціях є не проявом безрозсудності, а відповідальним вибором, спрямованим на збереження життя, гідності та соціальної стійкості. Авантюризм у цьому вимірі постає як умова збереження людської суб'єктності в ситуації радикального звуження свободи.

Отже, результати дослідження дозволяють стверджувати, що авантюризм є важливим філософським інструментом аналізу свободи вибору в сучасному світі. Він фіксує межу між формальною свободою та екзистенційно наповненим вибором, між адаптацією до системи та здатністю діяти як відповідальний суб'єкт. Запропонований підхід розширює розуміння свободи, переводячи її з абстрактно-нормативного рівня у площину конкретних рішень, що формують соціальну самодостатність особистості в умовах невизначеності та кризи.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Вдовиченко, О. (2015). Типологія особистості ризику. *Проблеми сучасної психології*. Вип. 29. С. 115-124. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2015_29_12
- Гоян І., Мишишин М., Петранюк А., & Ільчук С. (2025). Готовність до ризику здобувачів вищої освіти в умовах суспільних змін. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*, (13), 460-484. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-19>
- Камю, А. (2015). *Міф про Сізіфа* / Пер. з франц. О. Жупанський. Київ: Видавництво ПОРТФЕЛЬ. <https://file.lib.in.ua/pdf/kamiu-alber-mif-pro-sizifa.pdf>
- Кант, І. (2000). *Критика чистого розуму* / Пер. з нім. І. Бурковський. – Київ: Видавництво «Юніверс». https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf
- Меленчук, Н. (2020). Самоставлення авантюристичних осіб : пошук відмінностей. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 9(54). 107-117. <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/92667060-8c90-4dc9-9d60-b7261fee29cd/content>
- Пономаренко, О. В. (2020). Плинна сучасність і проблема масової культури у філософії З. Баумана. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Київ, 20 трав. 2020 р. Біла Церква: Авторитет. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/67de44be-97c3-4108-8ec0-fb6db594b6b9/content>
- Саннікова, О., & Санніков, О. (2018). Авантюристичність і ризик у структурі прийняття рішень. *Наука і освіта*. Вип. 9–10. С. 111–119. <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2018-9-10-doc/2018-9-10-st16>
- Сартр, Ж.-П. (2001). *Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології* / Пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи». https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre_Jean-Paul/Buttia_i_Nischo.pdf
- Тарасова, О. А., & Черноус, Л. С. (2019). У. Бек і Е. Гідденс про суспільство ризику. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*: зб. наук. праць, Вип. 83. Запоріжжя: Класичний приватний університет. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3652/1/U.%20Бек%20i%20Е.%20Гідденс%20про%20суспільство%20ризик%20.pdf>
- Теслик, Н. М., & Солдатенко, А. В. (2021). Експериментальне дослідження схильності до ризику та самооцінки осіб юнацького віку. *Вісник Національного університету оборони України*, 57(4), 111–118. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2020-57-4-111-118>

REFERENCES

- Camus, A. (2015). *The Myth of Sisyphus* / Translated from French by O. Zhupanskyi. Kyiv: PORTFEL Publishing. <https://file.lib.in.ua/pdf/kamiu-alber-mif-pro-sizifa.pdf>
- Hoian I., Myshchyshyn M., Petraniuk A., & Ilchuk S. (2025). Readiness for Risk among Higher Education Students in the Context of Social Changes. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*, (13), 460-484. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-19>
- Kant, I. (2000). *Critique of Pure Reason* / Translated from German by I. Burkovskyi. Kyiv: Univers Publishing. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf
- Melnychuk, N. (2020). Self-Attitude of Adventurous Individuals: Searching for Differences. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 12: Psychological Sciences*, 9(54), 107–117. <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/92667060-8c90-4dc9-9d60-b7261fee29cd/content>
- Ponomarenko, O. V. (2020). Liquid Modernity and the Problem of Mass Culture in Z. Bauman's Philosophy. *History and Philosophy of Education in Independent Ukraine: Achievements and Strategies: Collection of Abstracts of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference with International Participation, Kyiv, May 20, 2020*. Bila Tserkva: Avtoritet. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/67de44be-97c3-4108-8ec0-fb6db594b6b9/content>

- Sannikova, O., & Sannikov, O. (2018). Adventurism and Risk in the Structure of Decision-Making. *Science and Education*, 9–10, 111–119. <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2018-9-10-doc/2018-9-10-st16>
- Sartre, J.-P. (2001). *Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology* / Translated from French by V. Liakh & P. Tarashchuk. Kyiv: Solomiia Pavlychko Publishing House “Osnovy.” https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre_Jean-Paul/Buttia_i_Nischo.pdf
- Tarasova, O. A., & Chernous, L. S. (2019). U. Beck and E. Giddens on the Risk Society. *Social Technologies: Current Issues in Theory and Practice: Collection of Scientific Papers*, Issue 83. Zaporizhzhia: Classical Private University. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3652/1/Y.%20Бек%20i%20E.%20Гідденс%20про%20суспільство%20ризик%20.pdf>
- Teslyk, N. M., & Soldatenko, A. V. (2021). Experimental study of risk propensity and self-esteem in adolescents. *Visnyk of the National University of Defense of Ukraine*, 57(4), 111–118. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2020-57-4-111-118>.
- Vdovychenko, O. (2015). Typology of Risk Personality. *Problems of modern psychology*. Issue 29. P. 115-124. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2015_29_12